

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 30/2015

31.12.2015

KIRKKOLAIN JA KIRKKOJÄRJESTYKSEN MUUTOS KOSKIEN KIRKON KESKUSHALLINNON UUDISTUSTA, VALTION RAHOITUSTA SEURAKUNTIEN YHTEISKUNNALLISIIN TEHTÄVIIN SEKÄ TILINTARKASTUSTA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMISTA

Laki kirkkolain muuttamisesta (1602/2015) ja kirkkojärjestyksen muutos (1606/2015) koostuvat kolmesta asiakokonaisuudesta, joita selostetaan lähemmin alla. Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen muutokset tulevat voimaan 1. päivänä tammikuuta 2016. Samassa yhteydessä kumotaan laki evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta (1603/2015). Säädökset löytyvät säädöstietopankista osoitteessa www.finlex.fi.

Kirkon keskushallinnon uudistus

Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen muutoksen tavoitteena on kirkon keskushallinnon toimielinten ja toimivaltasuhteiden selkeyttäminen. Lisäksi tavoitteena on kirkon keskushallinnon päätöksenteon keventäminen. Muutokset selkeyttävät työnjakoa kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen sekä kirkkohallituksen ja piispainkokouksen välillä. Kirkolliskokouksen nykyistä päätösvaltaa delegoidaan tarkoituksenmukaisella tavalla kirkkohallitukselle.

Jatkossa kirkkolain ja kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta antavat määräyksiä kirkkohallitus sekä piispainkokous. Kirkkohallituksen tehtävänä on kirkon yhteisen hallinnon hoitaminen, mistä syystä kirkkolakia ja kirkkojärjestystä koskevien täytäntöönpanomääräysten antaminen katsotaan kirkkohallituksen tehtäväksi. Kirkolliskokouksen norminantovalta keskittyy kirkon keskeisiin säädöksiin eli kirkkolakiehdotuksen tekemiseen sekä kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen hyväksymiseen. Piispainkokous antaa täytäntöönpanomääräykset opeutusta, jumalanpalvelusta tai kirkollista toimitusta, rippikoulua, pappisvirkaa ja papin virkaan vaadittavaa koulutusta tai kelpoisuutta koskevista kirkkojärjestyksen säännöksistä. Sen sijaan muiden virkojen kuten esimerkiksi kanttorin ja diakonian viran kelpoisuusvaatimuksista määrää kirkkohallitus.

Kirkolliskokous päättää edelleen hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä muista laajoista hiippakuntarajojen muutoksista. Tilanteessa, jossa hiippakuntarajojen muutos liittyy seurakuntajaotuksen muutokseen, päätöksen tekee kuitenkin kirkkohallitus. Kirkkohallituksen johtavista viranhaltijoista kansliapäällikön valinta säilyy kirkolliskokouksella, mutta muiden virkojen osalta päätösvalta siirtyy kirkkohallitukselle.

Piispainkokouksen kokoonpano muuttuu siten, että sen jäseniä ovat vain hiippakuntien piispat. Kenttäpiispalla on jatkossa piispainkokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

Kirkon ulkoasiain neuvosto lakkaa lain voimaan tullessa ja sen tehtävät siirretään piispainkokoukselle ja kirkkohallitukselle. Piispainkokoukselle siirtyvät asiat, jotka koskevat kirkon ykseyttä ja ekumeenisia suhteita sekä kirkon lähetystehtävää ja suhteita muihin uskontoihin. Kirkolliskokous päättää piispainkokouksen esityksestä kirkon lähetysjärjestöksi hyväksymisestä ja tämän aseman lakkaamisesta. Kirkkohallitukselle siirtyvät asiat, jotka liittyvät kirkon työhön suomalaisten parissa ulkomailla ja kansainvälisen diakonian toteuttamiseen. Arkkipiispan kokonaisvastuuta kirkon ulkosuhteista korostaa edelleen se, että hän toimii sekä piispainkokouksen että kirkkohallituksen täysistunnon puheenjohtajana.

Kirkkohallituksen ja kirkon työmarkkinalaitoksen suhdetta selkeytetään integroimalla työmarkkinalaitos lähemmäksi kirkkohallitusta. Kirkon työmarkkinalaitos toimii kirkkohallituksen yhteydessä. Erillislain sijasta työmarkkinalaitosta koskevat säännökset sisältyvät kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen, ja evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta annettu laki kumotaan. Tämän johdosta myös evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annettua lakia ja evankelis-luterilaisen kirkon työ-ehtosopimuksista annettua lakia muutetaan viittaus-säännösten osalta.

Työmarkkinalaitokselle kuuluvaa itsenäistä päätösvaltaa työmarkkina-asioissa käyttää aiempaan tapaan kirkon työmarkkinalaitoksen valtuuskunta. Kirkkohallitus valitsee valtuuskuntaan jokaisesta hiippakunnasta yhden palvelussuhteen ehtoja tunteva työnantajatahoa edustavan jäsenen ja yhden varajäsenen hiippakuntavaltuuston tekemän ehdolleperusteen perusteella. Jäsenten ja varajäsenten vaalia varten hiippakuntavaltuusto asettaa ehdolle neljä henkilöä. Ehdolle on asetettava sekä miehiä että naisia. Nykyiset valtuuskunnan jäsenet jatkavat kuitenkin tehtävässään toimikautensa loppuun saakka eli vielä vuosien 2016 ja 2017 ajan. Kirkon työmarkkinalaitoksen päätöksenteon riippumattomuus suhteessa kirkkohallitukseen ja sen täysistuntoon on turvattu siten, että valtuuskunnan työmarkkina-asioissa tekemää päätöstä ei voi siirtää kirkkohallituksen täysistunnon ratkaistavaksi.

Työmarkkinalaitosta koskevilla muutoksilla ei ole vaikutusta kirkkohallituksen virasto-organisaatioon. Kirkkohallituksen työmarkkinaosasto, joka toimii virka- ja työsopimussuhteiden asiantuntijaosastona, toimii jatkossa edelleen myös työmarkkinalaitoksen toimistona.

Kirkon eläkerahasto eriytetään kirkon keskusrahastosta säätämällä kirkon eläkerahastosta kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä. Muutos on lainsäädäntötekniinen eläkerahaston hallinnointia koskeva muutos eikä vaikuta eläke-toimintaan.

Valtion rahoitus evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin

Osittain kirkkolain ja kirkkojärjestyksen muutokset liittyvät 1. päivänä tammikuuta 2016 voimaantulevaan valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettuun lakiin (430/2015, *rahoituslaki*) sekä lakeihin tuloverolain (654/2015), verontilityslain (655/2015) ja Verohallinnosta annetun lain (656/2015) 30 ja 31 §:n muuttamisesta. Muutosten myötä seurakunnat eivät enää saa yhteisöveron jako-osuutta, vaan valtio korvaa seurakuntien lakisääteisiä yhteiskunnallisia tehtäviä budjettirahoituksella. Asiasta on kerrottu aiemmin Kirkkohallituksen yleiskirjeissä 11/2015 ja 18/2015.

Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen uusien säännösten mukaan kirkolliskokous päättää rahoituksen jakoperusteista, mutta päätöksen täytäntöönpano kuuluu kirkkohallitukselle. Kirkolliskokous voi jakoperusteita koskevan päätöksen yhteydessä päättää, että osa rahoituksesta käytetään Kirkkohallituksen myöntämiin rakennusavustuksiin (Kirkkohallituksen yleiskirje 25/2015). Kirkkohallituksella on myös oikeus käyttää kirkolliskokouksen päätöksen mukainen osa rahoituksesta niihin kirkon yhteisen jäsen-rekisterin ylläpitoon liittyviin tehtäviin, joista säädetään laissa.

Seurakuntien kirjanpitoasioiden neuvottelukunta on käsitellyt valtion rahoituksen kirjanpidollista käsittelyä ja todennut, että rahoitus on osa seurakunnan tulorahoitusta ja että se kirjataan tuloslaskelmassa toimintakatteen jälkeeseen. Seurakuntatalous kirjaa valtion rahoituksen kirkkohallituksen hyväksymän tililuettelon mukaisesti pääkirjatilille (511000) Valtionrahoitus.

Kuten laskennallinen verotulojen täydennys myös kirkolliskokouksen päätöksen mukainen osuus valtion rahoituksesta seurakunnille ja seurakuntayhtymille eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnetään kirkon keskusrahastosta ilman erillistä hakemusta. Seurakunnat ja seurakuntayhtymät voivat käyttää saamansa rahoitusosuuden rahoituslain mukaisesti hautaus-toimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin kustannuksiin, jotka aiheutuvat laissa säädetyistä tehtävistä. Kirkon keskusrahaston harkinnanvarainen avustus taloudellisesti heikossa asemassa olevalle seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle sekä rahoituksen myöntäminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon edellyttää seurakunnan tai seurakuntayhtymän hakemusta.

Kirkkohallituksella on oikeus saada oikeat ja riittävät tiedot keskusrahastosta myönnetyn avustuksen ja rahoituksen käytöstä. Oikeilla ja riittävillä tiedoilla tarkoitetaan sellaisia tietoja, jotka ovat sisällöllisesti paikkansa pitäviä ja jotka antavat oikean ja riittävän kuvan keskusrahastosta hakemuksesta myönnetyn avustuksen tai rahoituksen käytöstä ja myöntämispäätökseen mahdollisesti liittyneiden ehtojen noudattamisesta. Rahoitusta koskeva tiedonsaantioikeus kohdistuu lähinnä sellaiseen rahoitukseen, joka on myönnetty kirkon keskusrahastosta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon. Kirkkojärjestyksen 15 luvun 11 §:ssä säädetään siitä, että kirkkohallituksella on oikeus saada seurakunnilta ja seurakuntayhtymiltä tietoja niiden toiminnasta ja taloudesta. Kirkkohallituksella on siten oikeus saada tietoja seurakuntien ja seurakuntayhtymien yhteiskunnallisten tehtävien eli hautaustoimen, väestökirjanpidon ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvien tehtävien vuosittaisista kustannuksista. Kirkkohallitus voi myös tarvittaessa toimittaa talouden tarkastuksen seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä, joka on saanut avustusta tai rahoitusta.

Samassa yhteydessä on keskusrahastomaksujen määräytymisperusteista poistettu lisämaksu, jonka määräytymisperusteena on ollut seurakuntatalouden saama yhteisöveron jako-osuus.

Tilintarkastusta koskevien säännösten muutokset

Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen tilintarkastusta koskevia säännöksiä muutetaan siten, että niissä otetaan huomioon vuoden 2016 alussa voimaan tuleva uusi tilintarkastusta koskeva lainsäädäntö. Samalla on poistettu tilintarkastusta koskevien lakien kanssa päällekkäistä sääntelyä ja muutettu seurakuntatalouksien tilintarkastusta koskevia säännöksiä siten, että ne vastaavat muita julkishallinnon ja -talouden tilintarkastusta koskevia säännöksiä. Asiasta on aiemmin kerrottu Kirkkohallituksen yleiskirjeessä 31/2014.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien tilintarkastusta koskevat säännökset muuttuvat siten, että tilintarkastukseen sovelletaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säännösten lisäksi julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annettua lakia (1142/2015). Kirkkolain 15 lukuun on lisätty uusi 5 §, jossa säädetään tilintarkastajan vastuusta. Tilintarkastaja toimii virkavastuulla. Tilintarkastajan mahdolliseen vahingonkorvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslakia (412/1974).

Kirkkojärjestyksen 15 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään lakeja täydentävästi tilintarkastuksen toteuttamisesta. Tilintarkastajan tulee olla JHT-tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö, jonka tulee nimetä päävastuulliseksi tilintarkastajaksi JHT-tilintarkastaja. Kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston aikaisemmin valitsema JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö voi jatkaa seurakunnan tai seurakuntayhtymän tilintarkastajana edellyttäen, että JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö rekisteröityy Tilintarkastusvalvonnalle julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annetussa laissa säädetyllä tavalla.

Tilintarkastajalla tulee olla edellytykset riippumattomaan ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jotta tilintarkastajalla on riittävät edellytykset tilintarkastuksen suorittamiseen, kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston tulee osaltaan huolehtia siitä, että edellytykset riippumattomaan sekä laadullisesti ja määrällisesti riittävään tilintarkastukseen on huomioitu esimerkiksi tilintarkastuspalvelu- ja koskevassa tarjouspyynnössä. Myös tilintarkastajan tulee oma-aloitteisesti huomioida tilintarkastuksen toimittamisen edellytykset ennen toimeksianton vastaanottamista. Säännöstä tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön eroamisesta tai erottamisesta ei ole muutettu. Tilintarkastajan on tarkastettava seurakunnan tai seurakuntayhtymän kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

Kirkon eläkerahaston ja kirkon keskusrahaston sekä muiden kirkkohallituksen ja hiippakuntien hallussa olevien rahastojen ja varojen tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (1141/2015). Tilintarkastuslain soveltamisesta säädetään kirkon keskushallintoa koskevassa kirkkolain 22 luvun 13 §:ssä.

Lisätietoja asiasta antavat tarvittaessa hallintopäällikkö Asta Virtaniemi, taloussuunnittelupäällikkö Pasi Perander ja kirjanpitoapäällikkö Markku Vasara, sähköpostiosoitteet etunimi.sukunimi@evl.fi.

KIRKKOHALLITUS

Jukka Kesitalo
kansliapäällikkö

Pirjo Pihlaja
kirkkoneuvos

ISSN 1797-0326